

XXI ASRNING ZAMONAVIY RAHBARI

Azimjonov Shohruxbek Ulug'bek o'g'li

*Andijon davlat unversiteti**Pedagogika va psixalogiya yonalishi**302-guruh talabasi*

Anotatsiya: Bu maqolamda XXI asrning rahbari g'aydalantirilgan. Oldingi asrda qanday rahbarlar o'tgan ularning boshqaruvi tizimi qanday bo'lgan? Hozirgi zamonda ayni kompiyutr va texnologiyalar asrida rahbarlarning salohiyati qanday o'tgan asrdagi rahbarlardan qaysi jihati bilan ajralib turadi va biz yoshlarga o'rnak bo'la oladimi? Degan bir savolni oldimizga maqsad qilib qo'yganmiz.

Kalit so'zlar: Rahbar, Boshqaruv, Shaxs, Jamoa, Jamiyat, Yetakchi, Kapitan

Annotation: In this article, the leader of the 21st century is embodied. What were the leaders of the previous century, and what was their management system? In today's age of computers and technologies, in what aspect does the potential of leaders differ from the leaders of the past century, and can they be an example for us young people? We have set a goal in front of us.

Keywords: Leader, Management, Person, Team, Society, Leader, Captain

Аннотация: В данной статье воплощен лидер 21 века, какими были лидеры прошлого века и какова была их система управления? В сегодняшнем веке компьютеров и технологий чем потенциал лидеров отличается от лидеров прошлого века, и могут ли они быть примером для нас, молодых людей? Мы поставили перед собой цель.

Ключевые слова: Лидер, Менеджмент, Человек, Команда, Общество, Лидер, Капитан.

Rahbar - bu har qanday guruh, tashkilot, jamoaning tan olinadigan va ta'sirga ega bo'lgan, bu boshqaruv harakatlari shaklida o'zini namoyon qiladigan shaxsidir. U odamlarning har bir guruhida yoki jamoasida. Rahbarning fazilatlari nafaqat tug'ma, balki shakllanishi va rivojlanishi ham mumkin va biz buni quyidagi maqolamizda ko'rib chiqamiz.

Jamiyat o'zgarib bormoqda - rahbarlar almashmoqda. Inson jamoalarining har biri yetakchidan alohida fazilatlarni talab qiladi. Ba'zi xarakterli xususiyatlar futbol jamoasi kapitaniga, boshqalari esa kema kapitaniga kerak. Ammo siz umumiy narsani topishingiz mumkin yetakchilikqobilyatlari. Jamiyatimizda talab qilinadigan bunday xarakterli xususiyatlar:

1. halollik;
2. yangi bilimlarga ochiqlik va o'zgarishga tayyor bo'lish;
3. tasavvur;
4. o'zini o'zi ishonch;
5. hazil tuyg'usi;
6. g'ayrat;
7. ratsionallik va qat'iylik;

8. o'zgarishga tayyorlik;
9. nishonni ko'rish va ushlab turish qobiliyati;
10. maqsadni amalga oshirish uchun kerakli vositalarni tezda topish qobiliyati;
11. qiziqarli ko'rinish va xarizma.

Rahbar qanday ko'rinishga ega

Tashqi tomondan etakchi nima? Qarang muaffaqiyatli odam har doim ko'rinadigan. Agar yetakchilik ko'nikmalarini rivojlantirishga qat'iy qaror qilsangiz, tashqi ko'rinishingiz bilan ishlang. Xarizma - odamni o'ziga jalb qiladigan yetakchi sifatida insonning tashqi xususiyatlarining to'plami. Sizda quyidagilar bo'lishi kerak:

- a. yaxshi zamonaviy kiyimlar;
- b. ozoda soch turmagi va ozoda tashqi ko'rinishi;
- c. toza poyabzal;
- d. zamonaviy aksessuarlar - portfel, soat, kundalik, asboblari.

Siz qanday rahbar bo'lishingizni yoki nima bo'lishni xohlayotganingizni hal qiling

1. rasmiy va norasmiy. Bu tanish holat - rasmiy rahbar kompaniyaning rasmiy rahbari, ammo norasmiy vaziyat uning ohangini belgilaydi;
2. g'oyalarni yaratadigan va uning atrofida guruhni tashkil etadigan ilhomlantiruvchi rahbar yoki vazifani eng yaxshi bajarishga qodir bo'lgan etakchi ijrochi;
3. biznes - ishlab chiqarish jarayonining tashkilotchisi va ilhomlantiruvchisi, ish vazifalarini to'g'ri taqsimlashni biladi;
4. hissiy - hamdardlik va ishonchni uyg'otadigan guruhning yuragi;
5. situatsion - tanqidiy daqiqada paydo bo'lish va muayyan muammoni hal qilish uchun etakchilikni qabul qilish;
6. bu fazilatlarining barchasini o'zida mujassam etgan universal lider.

Ushbu etakchilardan biri bo'lishga harakat qiling, o'zingizning tug'ma xususiyatlaringizdan foydalaning. Nimani eng yaxshi qilishingizga qaror qiling - ishni tashkil qiling, g'oyalar yarating yoki biznes uchrashuvlarini ustalik bilan o'tkazing. Bunda barkamollikka erishing va maqsad sari yana bir pog'ona ko'taring.

Odamlarni rag'batlantirish qobiliyati kabi etakchilik fazilatlarini guruh a'zolariga o'z imkoniyatlarini ochib berishga imkon beradi, ularni iloji boricha ko'proq qilishga undaydi. Uning energiyasi boshqalarning yashirin manbalarini - odamning shaxsiy xususiyatlarini,

guruh yoki kompaniyaning yashirin imkoniyatlarini ochishga imkon beradi. Rahbar - bu boshqalar uchun yo'lni belgilaydigan va o'z ixtiyori bilan ergashadigan mayoqdir.

Yetakchilik fazilatlarini shakllantirish uchun nima qilish kerak

Boshqalarga rahbarlik qilish uchun rahbar qanday fazilatlarga ega bo'lishi kerak?

Peshqadam - bu yakuniy maqsadni aniqlay oladigan va uni yodda saqlaydigan, unga eng noqulay sharoitlarda ham guruhni boshqarish qobiliyatini saqlab qolgan, boshqalarga o'z e'tiqodi, kuchi va unga erishish ishtiyoqi bilan yuqadigan kishidir.

Inson shu tarzda tug'iladimi yoki hayot jarayonida zarur etakchilik fazilatlarini shakllanadimi, munozaraga ochiq savol. Ammo ularni maqsadga muvofiq mehnat va qat'iyat bilan shakllantirish mumkin. Bu doimiy ish, boshqalar uchun javobgar bo'lishga tayyor odamning ustida ishlash.

- Maqsadni ko'rish

Maqsadni aniqlang, yo'lning oxirida qaerga borishni va nimani olishni xohlayotganingizni aniq biling. Istalgan maqsadga erishish uchun strategiya qura olish. O'zingizda bunday xususiyatni rivojlantirish uchun siz tarixiy rahbarlar va bizning zamonamizning muvaffaqiyatli odamlarining tarjimai hollarini o'rganishingiz, biznesni qurish strategiyalari bo'yicha klassik adabiyotlar bilan tanishishingiz, ushbu fazilatlarni aniq ifoda etganlarni kuzatishingiz kerak.

Har kuningizni rejalashtiring, kechqurun harakatlarning samaradorligi va to'g'riligini tahlil qiling. Rejalashtirish davrini asta-sekin uzaytiring.

- Qarorlarni tez va aniq qabul qilish qobiliyati

Qiyin va mas'uliyatli qarorlarni qabul qilishdan qo'rqmang. Qanday qaror qabul qilishni o'rganish uchun, xato juda muhim bo'lmagan va ishonchingizni buzmaydigan joydan boshlang. Noto'g'ri bo'lsa ham, bu qanday qilib buni qilmaslik haqida saboq olish uchun ajoyib sababdir. Qarorlarning to'g'riligiga ishonch bilan o'z nuqtai nazariningizni himoya qilishni o'rganing.

- Tavakkal qilish qobiliyati

Noma'lum vaziyatlarda harakat qilishdan qo'rqmang, yaxshi natijaga erishib bo'lmaydigan bo'lishi mumkinligiga tayyor bo'ling. Sarguzasht va tavakkalchi bo'ling. Qarorni to'g'ri baholash uchun barcha mumkin bo'lgan stsenariylarning ijobiy va salbiy tomonlarini besh balli tizimda aniq belgilab, vaziyatni tortishni o'rganing.

Keyin barcha qarorlar nomukammalligini va siz yutqazishingiz mumkinligini tushunib, variantlarni baholashingiz kerak. Ammo har bir xato har doim yangi narsalarni o'rganish uchun sababdir.

- Jamoa a'zolarini ilhomlantirish qobiliyati

Rahbar jamoani yaratishga qodir, u bilan maqsadga erishish ancha osonroq. U odamlarni unga erishish uchun birlashtiradi, ularni ilgari ular uchun etib bo'lmaydigan darajada ishlashga undaydi.

Ushbu fazilatni o'rganish uchun odamlarni boshqarishni o'rganing, ularni harakatga keltiradigan sabablarni o'rganing. Buning uchun odamni tinglashni o'rganing. Eshitish va eshitish ikki xil narsadir. Suhbat davomida siz suhbatdoshingizga to'liq e'tibor qaratishingiz kerak, keling, uni tinglayotganingizni tushunaylik: imo-ishoralar, tabassum va bosh iring'ish bilan. Agar kerak bo'lsa, yozib qo'ying. Jamoa a'zolari o'rtasida munozaralarni boshlashni, barcha fikrlarni tanqidiy baholashni va ulardan sog'lom urug'larni olishni o'rganing. Barchaga bo'lgan bunday e'tibor jamoani birlashtiradi.

- O'zingiz ustida faol ishlash

O'zingizning salbiy va ijobiy tomonlaringizni baholashda o'zingiz va boshqalar bilan halol bo'ling, agar kerak bo'lsa o'zgarishga tayyor bo'ling, chunki barkamollikning chegarasi yo'q.

Jamoa a'zolariga o'rnak bo'lish uchun izchil bo'lishni, g'azab va jahlni boshqarishni o'rganing. Tanqidga tayyor bo'ling. Buning uchun jurnalni yuritishda etakchilik uslubingizda nimani yaxshilash kerakligini so'rashdan qo'rqmang - bu sizning harakatlaringizni tanqidiy baholashga yordam beradi. Xatti-harakatlarni to'g'rilashga yordam berish uchun guruh a'zolariga fikr-mulohazalaringizni bildiring.

- Barchani rozi qilishga urinmang

Barchaga mos keladigan g'oyalar yo'qligini unutmang. Xursand bo'lishga intilmang. Etakchilikni rivojlantirish konstruktiv tanqiddan qo'rqmaslik va adolatsiz maqtovdan qo'rqishdir - bu taraqqiyotni sekinlashtiradi. Siz voqealarning ijobiy tomonlarini topishni o'rganishingiz kerak.

- Sog'lig'ingizni yaxshilang

O'z-o'zini rivojlantirish qiyin ishdir. Zo'r jismoniy shakli va sog'lig'i ham etakchilik fazilatlaridir. Olomon ichida ajralib turish uchun:

1. kuniga kamida bir soat jismoniy mashqlar va sport bilan shug'ullanishga ajrating. Kundalik jismoniy faoliyat zaruratga aylanishi kerak;

2. etarlicha uxlash - kuniga to'rt soat uxlaydigan odam fikrlash ravshanligini, reaksiya tezligini yo'qotadi. Majburiy to'liq uyqu bilan kunlik rejimga rioya qilish sizga jozibali ko'rinishni saqlashga imkon beradi;

3. muntazam ravishda ovqatlaning - chiroyli ko'rinish, ko'z ostidagi sumkalar etakchini bezatmaydi;

4. siz uchun to'g'ri parhezni topish uchun parhezshunos bilan maslahatlashing. Bu yuqori ishlashni ta'minlaydi;

5. majburiy dam olish kuni, min haftada bir marta odatiy holga aylanishi kerak.

Ratsion va parhezni buzish darhol tashqi ko'rinishga va sog'likka ta'sir qiladi. Doimiy charchoq sindromi bu qoidalarni buzuvchilarning kunlik hamrohi.

Qanday qilib to'g'ri gapirish, harakat qilish va to'g'ri tinglash

Tashqi ko'rinish etakchining o'ziga xos xususiyatlarining tarkibiy qismidir. Haqiqiy etakchilik qobiliyatlarini rivojlantirishni to'ldiring:

- a) odob-axloq;
- b) aniq, vakolatli nutq;
- c) cheklangan imo-ishoralar;
- d) yaxshi duruq va harakat qilish qobiliyati;
- e) ishonch.

To'g'ri odob-axloq qoidalarini o'rganing - bunday ishbilarmonlik adabiyotlari juda ko'p nashr etilgan. Rahbarlarni, ularning yurish-turishini kuzatib boring. Shuningdek, siz to'g'ri gapirishni o'rganishingiz kerak. Buning uchun:

Yaxshi harakat qilishni o'rganish uchun raqs maktabiga yoziling. Bu sizga jismoniy mashqlar, hissiy bo'shashish va to'g'ri harakatlarda mashq qilishni birlashtirishga yordam beradi. O'zi uchun yangi jamoadagi muloqot bu etakchilik fazilatlarini sifatida aloqa qobiliyatlarini rivojlantirishdir.

FOYDALANILGAN ADABYOTLAR:

1. A.N. Aripov, T.K. Iminov. O'zbekiston axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasi menejment masalalari. —T: Fan va texnologiya, 2005.
2. Чернекова И.Н. Менеджмент: Учебник. 4-е изд., пераб. доп. — М: Ю нити-Даня, 2004.
3. Muxitdinov X.A. Jamiyat rivojlanishida axborotlashtirishning o'rni. «Bozor, pul va kredit» jurnali. 2005 №5 (120).
4. Мухитдинов Х.А. Проблемы повышения эффективности инфокоммуникационных услуг в Узбекистане. Монография. —Т.: «Академия». 2005.
5. Суетенков Е.Н., Паско Н.И. Основы менеджмента: Учебное пособие. -М: ФОРУМ: ИНФРА -М, 2005.
6. Мескон М.Х., Альберт М, Хедоурн Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. - М.Дело, 2005.
7. Туляганова Д. С. и др. Оценка эффективности управления в экономике. Монография. -Т.Фан. 2009.
8. Muxitdinov X.A. O'zbekistonda infokom m unikatsiya xizm atlari moliyaviy samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari. Monografiya. —Т. «Akademiya».
9. Sobirov A.A. Boshqarish nazariyasi asoslari. O'quv-uslubiy majmua. - T TD IU, 2011.
10. Tulyaganova D.S. Menejment fanidan praktikum. O'quv qo'llanma. - T. Fan, 2008. 235
11. Tulyaganova D.S, Akaitdinova M.A. Menejment sotsiologiyasi va psixologiyasi. O'quv qo'llanma. —Т: TD IU, 2009.